

VÝPOČET ZDRAVOTNÍ RENTY

RICHARD W. FETTER

Výdělkem zaměstnance, který vykonává podnikatelskou činnost, pro účely stanovení výše náhrady za ztrátu na výděлку po skončení pracovní neschopnosti může být jen **výdělek jím skutečně dosahovaný**, nikoli minimální započítatelný příjem z podnikání pro účely určení životního a existenčního minima, kterého tento zaměstnanec nedosahuje.

Náhrada za ztrátu na výděлку po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání některého stupně invalidity přísluší zaměstnanci ve výši rozdílu mezi průměrným výdělkem před vznikem škody a výdělkem dosahovaným po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání s připočtením případného invalidního důchodu pobíraného z téhož důvodu; ke snížení invalidního důchodu pro souběh s jiným důchodem podle právních předpisů o důchodovém pojištění ani k výděлку, kterého zaměstnanec dosáhl zvýšeným pracovním úsilím, se nepřihlíží.

SNÍŽOVÁNÍ RENTY PRO SNÍŽENÉ PRACOVNÍ ÚSILÍ

Dosahuje-li zaměstnanec ze své viny nižšího výděлку než ostatní zaměstnanci vykonávající u zaměstnavatele stejnou práci téhož druhu, považuje se za výdělek po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání průměrný výdělek, kterého dosahují tito ostatní zaměstnanci. Zaměstnanci, jenž bez vážných důvodů odmítne vykonávat práci, kterou mu zaměstnavatel zajistil, přísluší náhrada za ztrátu na výděлку pouze ve výši rozdílu mezi průměrným výdělkem před vznikem škody a průměrným výdělkem, kterého mohl dosáhnout v práci, která mu byla zajištěna. Zaměstnavatel zaměstnanci neuhradí škodu do výše částky, kterou si bez vážných důvodů opomenul vydělat.

MÍSTO ZAMĚSTNÁNÍ PODNIKÁNÍ

Poškozený zaměstnanec nemusí svůj „výdělek po pracovním úrazu nebo zjištění nemoci z povolání“ vždy dostat za vykonanou práci v pracovním poměru nebo v poměru obdobném. Začne-li zaměstnanec vykonávat v takové situaci jako podnikatel – místo nebo vedle činnosti konané v pracovním poměru nebo v poměru obdobném pracovnímu poměru – soustavnou činnost vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku, představují jeho příjmy z podnikání rovněž výdělek po pracovním úrazu nebo zjištění nemoci z povolání. Také tyto příjmy totiž mohou být ovlivněny tím, že pracovní schopnost zaměstnance byla následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání snížena (omezena), a že tedy zaměstnanec není schopen při svém podnikání dosahovat pro své zdravotní postižení příjmů, které by odpovídaly výděлку, jehož dosahoval před poškozením zdraví.

Na uvedeném závěru nic nemění skutečnost, že výše příjmů z podnikání podnikatele-fyzické osoby je ovlivňována nejen tím, jaké úsilí při svém podnikání sám vyna-

ložil, ale i dalšími faktory (například poptávkou po výrobcích nebo službách, které vyrábí nebo poskytuje, cenou výrobků nebo služeb a vynaloženými náklady a investicemi). Uvedené skutečnosti, ovlivňující výsledky podnikání (zejména zisk), jsou s podnikáním nutně spojeny stejně jako to, že výše výdělku (mzdy nebo platu) zaměstnanec z pracovního poměru nebo z poměru obdobného závisí nejen na pracovním úsilí zaměstnance, ale i na poměrech jeho zaměstnavatele (zejména na tom, jakou mzdu poskytuje svým zaměstnancům podle kolektivní, pracovní nebo jiné smlouvy, popřípadě jaký plat zaměstnancům náleží podle právních předpisů).

Ani v případě zaměstnanec, který vykonává podnikatelskou činnost, není a nemusí být pro určení náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání některého stupně invalidity vždy rozhodující výdělek, kterého tento zaměstnanec skutečně dosahuje. Opomeneli si zaměstnanec vykonávající podnikatelskou činnost bez vážných důvodů vydělat částku, kterou by si s přihlédnutím ke své dosavadní kvalifikaci, zdravotnímu stavu, schopnostem a zkušenostem mohl vydělat, není zaměstnavatel povinen mu tuto ztrátu na výdělků nahradit.

MINIMÁLNÍ ZAPOČITATELNÝ PŘÍJEM PRO URČENÍ ŽIVOTNÍHO MINIMA A SOCIÁLNÍCH DÁVEK

K závěru, že poškozený zaměstnanec vykonávající podnikatelskou činnost si bez vážných důvodů opomenul vydělat částku, kterou by si s přihlédnutím ke své dosavadní kvalifikaci, zdravotnímu stavu, schopnostem a zkušenostem mohl vydělat, je možné dospět pouze na základě **konkrétních okolností případu** svědčících o pasivním postoji poškozeného zaměstnanec k možnostem dosahování vyššího výdělku při výkonu jeho podnikatelské činnosti, a **nikoli jen na základě skutečnosti, že jeho výdělek je nižší než minimální příjem z podnikání stanovený zákonem č. 110/2006 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) pro účely určení životního a existenčního minima.**

Za započitatelný příjem za kalendářní měsíc se u osoby, která má nebo měla příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti uvedené v zákoně o daních z příjmů, považuje částka odpovídající měsíčnímu průměru těchto příjmů za období uvedené v daňovém přiznání za předchozí zdaňovací období zahrnující kalendářní měsíce, v nichž byla alespoň po část měsíce vykonávána činnost, z níž měla osoba tyto příjmy, nejméně však částka ve výši 50 % měsíční průměrné mzdy v národním hospodářství za předchozí kalendářní rok (zaokrouhlená na celé stokoruny dolů), kterou vyhláší Ministerstvo práce a sociálních věcí na základě údajů Českého statistického úřadu sdělením uveřejněným ve Sbírce zákonů.¹ **Předmětná částka minimálního započitatelného příjmu činí do 30. června 2016 12 800 Kč a od 1. července 2016 13 200 Kč.**

PŘÍPAD Z PRAXE

Ve sporu o náhradu za ztrátu na výdělků, který projednal Nejvyšší soud ČR pod spis. zn. 21 Cdo 2378/2014, soud prvního stupně vzhledem k tomu, že skutečné příjmy žalobkyně–zaměstnankyně z podnikání po zjištění nemoci z povolání nedosaho-

valy částky ve výši 50 % měsíční průměrné mzdy v národním hospodářství, vycházel při zjišťování jejího výdělku v rozhodném období ze zákona č. 110/2006 Sb., který pro účely stanovení výše „sociálních dávek“ považuje v § 8 odst. 2 za minimální započitatelný příjem osoby mající příjmy z podnikání právě výše specifikovanou částku. **Soud prvního stupně uvedl, že se mu tento způsob výpočtu jeví jako logický i vzhledem k zabránění situacím, ve kterých osoby po pracovním úrazu či s nemocí z povolání zvolí dráhu osoby samostatně výdělečně činné a úmyslně vykazují nízké příjmy, aby měly nárok na vyšší náhradu za ztrátu na výdělku.** Skutečnost, že výdělky žalobkyně byly bezpochyby ovlivněny tím, že její pracovní schopnost byla následkem nemoci z povolání snížena a že žalobkyně tak nebyla schopna při svém podnikání dosahovat příjmů odpovídajících výdělku, který měla před poškozením, shledal soud prvního stupně pro způsob výpočtu náhrady za ztrátu na výdělku nerozhodnou.

POSOUZENÍ PŘÍPADU NEJVYŠŠÍM SOUDEM ČR

Tento názor však naštěstí pro poškozenou bývalou zaměstnankyni nesdílel ani odvolací soud, ani Nejvyšší soud ČR, který uvedl ve svém usnesení ze dne 19. ledna 2016 následující:

„Minimální započitatelný příjem stanovený pro účely určení životního a existenčního minima se vztahuje – jak vyplývá z ustanovení § 8 zákona č. 110/2006 Sb. –, i na podnikající nebo jinak samostatně výdělečně činné osoby, jejichž příjmy uvedeného minima nedosahují proto, že jejich pracovní schopnost byla následkem nemoci z povolání snížena (omezena). Je-li účelem náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti (při uznání plné nebo částečné invalidity) poskytnout přiměřené odškodnění zaměstnanci, který není schopen pro své zdravotní postižení způsobené nemocí z povolání dosahovat takový výdělek, jaký měl před poškozením, nemůže být tento účel naplněn tím, že se při odškodnění zaměstnance bude přihlížet nikoli k výdělku, který skutečně dosahuje po zjištění nemoci z povolání a který odpovídá zbytku jeho pracovního potenciálu, nýbrž k výdělku (minimálnímu započitatelnému příjmu stanovenému pro účely určení životního a existenčního minima), který nedosahuje a s ohledem na snížení (omezení) jeho pracovní schopnosti v důsledku nemoci z povolání ani dosahovat nemůže.

Nejvyšší soud České republiky proto dospěl k závěru, že výdělkem zaměstnance, který vykonává podnikatelskou nebo jinou samostatnou výdělečnou činnost, po zjištění nemoci z povolání pro účely stanovení výše náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti (při uznání plné nebo částečné invalidity) příslušející tomuto zaměstnanci může být jen výdělek jím skutečně dosahovaný, popřípadě stanovený s přihlédnutím k částkám, které si bez vážných důvodů opomenul vydělat, nikoli však minimální započitatelný příjem z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti stanovený v § 8 odst. 2 zákona č. 110/2006 Sb. pro účely určení životního a existenčního minima, který tento zaměstnanec nedosahuje.

V projednávané věci soud prvního stupně považoval za výdělek žalobkyně po zjištění nemoci z povolání ... částku ve výši 50 % měsíční průměrné mzdy v národním hospo-

dářství ... jako minimální započitatelný příjem z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti stanovený v § 8 odst. 2 zákona č. 110/2006 Sb. pro účely určení životního a existenčního minima, neboť zjistil, že skutečné příjmy žalobkyně, která vykonávala podnikatelskou činnost za situace, kdy její pracovní schopnost z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu poklesla o 20 %, byly v rozhodném období nižší než tato částka. Shledal-li odvolací soud v napadeném usnesení tento právní názor soudu prvního stupně, který na základě něj zamítl žalobu, nesprávným, je tento závěr odvolacího soudu – jak vyplývá z výše uvedeného – v souladu se zákonem.“

Nejvyšší soud ČR proto zamítl dovolání žalovaného zaměstnavatele proti usnesení odvolacího soudu.

SHRNUTÍ

Výdělkem zaměstnance, který vykonává podnikatelskou nebo jinou samostatnou výdělečnou činnost po zjištění nemoci z povolání, může být pro účely stanovení výše náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti (při uznání některého stupně invalidity) jen výdělek jím skutečně dosahovaný, popřípadě stanovený s přihlédnutím k částkám, které si bez vážných důvodů opomenul vydělat, nikoli však minimální započitatelný příjem z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti stanovený v § 8 odst. 2 zákona č. 110/2006 Sb. pro účely určení životního a existenčního minima, kterého tento zaměstnanec nedosahuje.

(Podle usnesení Nejvyššího soudu ČR spis. zn. 21 Cdo 2378/2014, ze dne 19. 1. 2016) ■

Autor článku je právník zabývající se pracovním a občanským právem.

1 Účelem stanovení „minimálního započitatelného příjmu“ osob, které měly nebo mají příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti uvedené v zákoně o daních z příjmů, je zamezení zneužívání systému dávek pomoci v hmotné nouzi, jejichž poskytováním stát napomáhá řešit situaci osob či rodin, které nemají dostatečné příjmy a jejichž celkové sociální a majetkové poměry neumožňují uspokojení základních životních potřeb na úrovni ještě přijatelné pro společnost, a současně si tyto příjmy nemohou z objektivních důvodů zvýšit a vyřešit tak svoji nelehkou situaci vlastním přičiněním.

KNIHOVNIČKA

● ÚČETNÍ PŘÍPADY PRO PODNIKATELE 2016

Vladimír Hruška

Vydala GRADA Publishing, a. s., 224 stran, 299 Kč

Potřebujete získat praxi při řešení různých účetních operací? Kniha nabízí vybrané účetní případy z praxe podnikatelského subjektu členěné podle jednotlivých účtových skupin. Je aktualizována podle předpisů pro rok 2016. Poslouží nejen účetním praktikům, ale i studentům a ostatní odborné veřejnosti.

